

SPIS TREŚCI

Polska szuka bohaterów

Krzysztof Szwagrzyk – **Policzyć dokładnie, zawołać po imieniu, opatrzyć na drogę... Badania i prace ekshumacyjne Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN** 5

Poszukiwanie i godne uhonorowanie osób, które oddały życie w walce o niepodległość kraju i wolność jego obywateli, stanowi obowiązek każdego państwa dbającego o swoją historię, zachowanie narodowej tradycji i kształtowanie postaw patriotycznych.

Łukasz Szleszkowski – **Oględziny sądowo-lekarskie szczątków odnalezionych na warszawskiej „Łączce”** 24

Pracom ekshumacyjnym i identyfikacyjnym prowadzonym pod nadzorem IPN zawsze towarzyszą oględziny ujawnionych szczątków. Na Cmentarzu Wojskowym na stołecznych Powązkach zadanie było szczególnie trudne, bo wiele dotów śmierci zostało uszkodzonych przez późniejsze pochówki.

Kamila Sachnowska
Po co uczyć o „Łączce”? 32

Ucząc o ofiarach zbrodni komunizmu, o poszukiwaniu ich grobów, afirmujemy fundamentalne wartości, takie jak wolność, niepodległość, prawda, poszanowanie człowieka i jego praw, także po jego śmierci – czyli te pojęcia naszej cywilizacji, na których powinna opierać się edukacja.

**Tomasz Borkowski – Kwatera 45 N
na cmentarzu Bródnowskim 41**

Osiem szkieletów odnalezionych w 2015 r. i siedemnaście odkrytych dwa lata później to efekt prac poszukiwawczo-archeologicznych przeprowadzonych na stołecznym cmentarzu Bródnowskim.

**Artur Piekarz – Miejsce pochówku ofiar więzienia na Zamku w Lublinie w latach
1944–1954 . . . . . 46**

Cmentarz rzymskokatolicki przy ul. Unickiej w Lublinie dwukrotnie stał się miejscem pochówków ofiar systemów totalitarnych: niemieckiego nazizmu w latach 1939–1944 oraz komunizmu – po 1944 r. Były to głównie ofiary więzienia na Zamku w Lublinie.

Chowano tam także ciała osób zmarłych i zakatowanych w siedzibach lubelskich placówek aparatu bezpieczeństwa oraz partyzantów poległych w obławach.

Adam Kondracki – Na katowickich Panewnikach 59

Mroźne przedpołudnie ostatniego dnia 1946 r. Panewniki – spokojny zakątek na uboczu wielkiego miasta, oddychający jednostajnym rytmem liturgii godzin we franciszkańskim klasztorze. Wzdłuż wąskiej alejki więzienna ciężarówka niespiesznie przedziera się pośród zasp torem znanych sobie kolein, na sam koniec cmentarza. Dół niezbyt głęboki, ale dość szeroki, by przyjąć sześć prostych trumien złożonych obok siebie.

Michał Nowak, Leon Popek,
Dominika Siemińska – **Prace Wydziału
Kresowego na Białorusi i Litwie 71**

We wrześniu 2017 roku zespół Wydziału Kresowego Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN odnalazł na Białorusi polskich żołnierzy poległych w czasie II wojny światowej. Wcześniej podobne poszukiwania prowadzono na Litwie.

Marta Brzozowska-Smolańska – **Droga do identyfikacji 82**

Kazimierz Krajewski – **Piosenki i pieśni Żołnierzy Wyklętych
Historia wydobywania z niepamięci 89**

Ćwierć wieku temu tym, co śpiewali żołnierze polskiego podziemia antykomunistycznego, interesowała się garstka historyków i pasjonatów. Dziś pieśni i piosenki ostatnich leśnych robią furorę w Internecie.

Jadwiga Szumniak-Zdonek – **De profundis 102**

Skazani na zapomnienie i wieczną hańbę, żołnierze powojennej konspiracji antykomunistycznej odzyskują należne im miejsce w zbiorowej świadomości. Wydobywanym z mroków niepamięci i bezimiennych mogił bohaterom przywracane są rysy twarzy i życiorysy.

Sylwetki

Anna Zechenter – **Generał „Nil”** 105

Komunistyczna władza mogła wrzucić zwłoki Augusta Emila Fieldorfa do bezimiennego dołu, ale nie udało się jej ani zalać betonem pamięć o jego czynach, ani zabić jego legendy.

Zbigniew K. Wójcik – **Łukasz Ciepliński**
– między legendą a rzeczywistością 122

Bohaterowie odnalezieni 132

Komentarze historyczne

Paweł Sztama
Twarze pionu śledczego MBP 146

Monika Komaniecka-Łyp,
Tomasz Maniewski, Radosław Poboży
Pluskwy w hotelu, cień na ulicy 155

Kolegium:

dr hab. Adam Dziuba, dr Wojciech Frazik,
dr hab. Waldemar Grabowski,
dr Kazimierz Krajewski,
dr Mariusz Krzysztofiński,
dr Sebastian Ligarski, dr Agnieszka Łuczak,
dr Marcin Majewski, dr hab. Filip Musiał,
dr Wojciech Muszyński, Jan M. Ruman,
dr hab. Krzysztof Sychowicz, Anna Zechenter

Redaguje zespół:

Wojciech Butkiewicz – sekretarz redakcji
(tel. 22 5818813,
wojciech.butkiewicz@ipn.gov.pl),
dr Filip Gańczak (filip.ganczak@ipn.gov.pl),
Jakub Gołębiwski
(jakub.golebiwski@ipn.gov.pl),
Romuald Niedzielko –
zastępca redaktora naczelnego
(romuald.niedzielko@ipn.gov.pl),
Jan M. Ruman – redaktor naczelny
(jan.ruman@ipn.gov.pl),
Andrzej Sujka (andrzej.sujka@ipn.gov.pl),
Piotr Źyckiński – fotoreporter

Sekretariat: Maria Wiśniewska
(tel. 22 5818819, maria.wisniewska@ipn.gov.pl)

Projekt graficzny: Sylwia Szafrąńska
Projekt okładki i łamanie:
Katarzyna Dziedzic-Boboli

Korekta: Beata Stadrzyńiak-Saracyn

Adres redakcji:
ul. Wołoska 5, 02-675 Warszawa

Adres do korespondencji:
ul. Wołoska 7, 02-675 Warszawa

Druk:
LEGRA Sp. z o.o. ul. Albatrosów 10c,
30-716 Kraków

W winiecie: oryginalny orzełek
z czapki powstańczej, fot. Jarosław Wróblewski

Fotografia na okładce Andrzej Michalik